

Schmittely József

Írta: Várady József

Egy szerkesztőségi szobában, szinte félreállítva, áll egy nagyon öreg, kopott, majdnem korhadt íróasztal. Ezt az íróasztalt ötven évvel ezelőtt foglalta el egy fiatal, szőke, szemüveges újságíró, később a lap szerkesztője, Schmittely József. Schmittely 1855 január 15-én született Székesfehérváron. Ott végezte a nyolc gimnáziumot s tizenhétéves korában mint jelesen érettségizett jött fel Pestre, ahol beiratkozott az egyetemre. Itt szószerint idézhetjük a feljegyzéseit:

— Az érettségi bizonyítványom, egy régi kis láda a legszükségesebb holmikkal és öt forint volt minden vagyonom, mikor Pestre jöttem és az egyetemre beiratkoztam. Sokat koplaltam az egyetemi évek alatt és keveset pihentem. Csak éjjel tanulhattam, mert nappal többnyire tanítványaimmal voltam elfoglalva. Minden szemeszteremen könnyen átestem, úgy ment, mint a karikacsapás, csak éppen fáradt voltam és sokszor éhes. Már mint másodéves jogásznak, több lapnál cikkeim jelentek meg. Társadalmi problémák... stb. 1875-ben a Jelenkor című laphoz kerültem s véletlenül megismerkedtem Borostyán Nándorral, a Pesti Hírlap akkori szerkesztőjével és 1881 május 1-én léptem be a Pesti Hírlaphoz. Boldogan, reményekkel telt lélekkel foglaltam el a helyemet. „Isten nevében ülök le — mondtam magamban — ehhez az öreg íróasztalhoz és kívánom, hogy sok hasznos munkát tudjak elvégezni és itt öregedjem meg mellette.”

Ez a kívánsága teljesült. Negyvenöt évig ült egyhuzamban egy és ugyanazon íróasztalnál. Boldogult Légrády Károly, az akkori laptulajdonos, csakhamar felismerte a fiatal újságíróban az értékes munkaerőt és rábízta a lap szerkesztését. A régi írói generáció nagyaival dolgozott együtt, ő adta le Jókai, Mikszáth, Tóth Béla kézíratait és felfedezője volt sok írói tehetségnek, akiket átsegített a kezdet nehézségein. Nagy imádatlal csüngött munkáján, a néhány órai alvást és az étkezést kivéve, munkával töltötte minden idejét. Olyan volt ez az egyszerű, kis szürke ember, mint egy élő lexikon. Mindenki szerette ezt a csupa szív embert. Mikor 25 éves jubileumát ünnepelték, boldogult Hűvös József villamosársasági igazgató kezdeményezésére gyűjtés indult meg, hogy Schmittelynek házat vegyenek. De ő köszönettel visszautasította az ajándékot. És nem engedte el az udvari tanácsosi címet sem, mellyel Wekerle Sándor

dor akkori miniszterelnök, ki földije és iskolatársa (nem osztálytársa) volt, megkínálta. Negyvenöt évi szolgálat után, munkaközben, íróasztalánál érte szélütés és elvesztette beszélőképességét. Több mint három évig, mint szélütött, szomorú, néma ember élt. Otthonában nagy szeretet és gondosság vette körül. E egy tavaszi éjjel, 1929 április 5-én, csöndesen elaludt örökre.

Mikszáth Kálmán róla rajzolta meg az ideális újságíró arc-képét. „Zömök, pápaszemes emberke — úgymond —, a legcsodálatosabb újságíró. Ha Flammarion ismerné, nem sokat adna a maga elméletére, a hatodik érzékre. Bliktri az. Schmittelyben van legalább kilenc-tíz érzék. Estefelé bejön a szerkesztőségbe, cigarettára gyújt, megtörli zsebkendőjével szemüvegét, rálehel, amint megtörli, fölteszi, aztán nagy óvatosan végigpillant a földtekén. Falánk szeme mindent meglát egyszerre... Schmittely nemcsak tud, nemcsak emlékezik, hanem kombinál, valósággal érzi az összes eseményeket a saját testén. A könyökével is érez, a lábujjaival is sejt, minden porcikája olyan érzékeny, hogy a még meg nem történt események is, melyekkel az idő még csak terhes, bizonyos rezgésbe hozzák s valamely különös telepátia által beléje nyomot vágnak, mint a fonográf viaszhengerebe a hanghullámok”.